

og bør danne Udgangspunktet for mange Undersøgelser af baade finansiell, personalhistorisk, topografisk og agrarisk Art. — Samtidig hermed har Rigsarkivet udgivet et nyt Bind af *Kancelliets Brevbøger*, nemlig for Tiden 1588—1592. Udgi-
veren, Arkivsekretær Laursen, oplyser i Indledningen, at man for at spare Plads har været nødt til at undlade at give Ud-
drag af de Breve, der allerede er trykte in extenso eller for
nogle Vedkommende i Uddrag i visse store Kildepublikationer,
en Forholdsregel, der utvivlsomt maa billiges. Ogsaa dette
Værk vil være til den allerstørste Nytte for Forskningen.

J. A. F.

250-Aarsdagen for Svenskernes Storm paa København har foruden en Del mindre historiske Skildringer, især trykte i Aviser, fremkaldt et *Mindeskraft*. *En Skildring af Københavns Belejringsstid* ved Villads Christensen, Troels-Lund, Bering-Liisberg, K. C. Rockstroh, Axel Liljefalk, Louis Bobé, Gerhard L. Grove, H. F. Rørdam, Knud Fabricius, udgivet af L. F. la Cour (Kbh., 1909). Imellem Bidragene fortjener det første og det sidste særlig Paaagtelse, idet Raadhusarkivar, Dr. Villads Christensen fortæller livligt og kyndigt om Københavns Topografi 1658, og Dr. Fabricius med megen Dygtighed belyser Borgerskabets Deltagelse i Hovedstadens Forsvar. Kaptajn Rockstrohs Afhandling om Hans Schack giver en Del nye Bidrag til hans og Garnisonens Historie. Baarne af Sagkundskab er ogsaa Pastor H. Rørdams Skildring af Studenternes Part i Forsvaret og Arkivsekretær Groves af Hollændernes Undsætning. De øvrige Bidrag er uden synderlig videnskabelig Værdi.

J. A. F.

Ogsaa en anden, om end mindre betydningsfuld Minde-
dag har fremkaldt Udgivelsen af et Mindeskraft, nemlig *Kjøbenhavns Havn. En Oversigt over Havnens Udvikling fra Christian IV.s Tid til vore Dage*. Ud-
givet paa 50-Aars Dagen for Udstedelsen af Lov af 30. Decbr. 1858 af *Kjøbenhavns Havnevesen* ved Gerhard L. Grove. Kbh., 1908. Det er et fortjenstfuldt Arbejde, der bringer meget nyt, navnlig angaaende Christianshavn, og belyser hele Emnet paa liv-

lig Maade. Bogen er nydeligt udstyret, og dens Værdi forøges ved en Mængde gode Illustrationer, hvorimellem maa fremhæves en Række Kort fra Havnevæsenets Arkiv og en for første Gang gengivet Tegning af København fra ca. 1600, der opbevares i det kgl. Bibliotek. J. A. F.

Dr. Aage Friis har stillet sig den vigtige og interessante Opgave at give den danske Læseverden en stort anlagt og paa selvstændige Studier hvilende Fremstilling og Vurdering af *Bismarck* som Menneske og Statsmand, og han har udsendt 1ste Del heraf, behandlende hans *Ungdomstid (1815—1848)* (Kbh., 1909). Det turde være tvivlsomt, om det har været en fuldkommen heldig Tanke af Forf. at lade dette Parti fremkomme som et særligt Hele. Læst som saadant savner man en Baggrund for dets Helt, man lærer ikke nok at kende det Tyskland, hvori han opdrages, dannes og begynder at virke; særlig træder denne Mangel frem 1847—48, hvor han kommer til at staa over for de Tankegange og Livsanskuelser, som efterhaanden havde udviklet sig i store Kredse af det tyske Folk og som da for Alvor brød frem og vilde give Land og Folk et nyt Præg. Man har ganske vist paa Følelsen, at Forf. ingeniunde har til Hensigt at gaa uden om de Spørgsmaal, der knytter sig hertil, og kun har forbeholdt deres Behandling til sit næste Bind. Men vilde det ikke allerede af den Grund have været heldigere, om han havde ladet Ungdomstiden ogsaa formelt kun danne Indledningskapitler til det kommende Bind? Muligvis vilde i det hele Værkets Proportioner have vundet derved. I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes, at man efter hvad der foreligger maa staa tvivlende overfor den Vægt, som Forf. lægger paa Bismarcks religiøse Krise. Det er tænkeligt, at han vil kunne begrunde denne Vægt i sin senere Fremstilling; men i alt Fald foreløbigt bliver man næppe overbevist om, at den har betydet saa meget, som Forf. mener, og bliver noget tilbøjelig til at antage, at han har ladet sig for meget paavirke af de Undersøgelser, som den religiøse Krise i Bismarcks Liv har været Genstand for i den nyere tyske Litteratur, Undersøgelser som paa Grund af deres Forfatteres Beundring for den senere saa